

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет інженерно-педагогічної освіти
Кафедра техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри ТТД, ОП та БЖД

_____ Талят АЗІЗОВ

05 серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 19 ОХОРОНА ПРАЦІ І БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Галузь знань: 09 Біологія
Спеціальність: 091 Біологія
Освітня програма: Біологія

Робоча програма навчальної дисципліни «Охорона праці і безпека життєдіяльності» для здобувачів вищої освіти освітньої програми Біологія спеціальності 091 Біологія

Розробник: Нагайчук О. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Протокол № 1 від 05 серпня 2022 року

Завідувач кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності

_____ (Азізов Т.Н.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії природничо-географічного факультету.

Протокол № 1 від 08 серпня 2022 року

Голова науково-методичної комісії природничо-географічного факультету

_____ (Рожі І.Г.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3/90	3/90
Курс	1-й	1-й
Семестр	1-й	1-й
Кількість змістових модулів із розподілом:	3	3
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, у тому числі:	90	90
Аудиторні:	46	12
Лекційні	14	4
Семінарські / Практичні	32	8
Лабораторні	-	-
Самостійна робота	44	78
Індивідуальні завдання	-	-
Форма семестрового контролю	Залік	Залік

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Охорона праці та безпека життєдіяльності» є надання знань, умінь, компетентностей для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у здобувачів вищої освіти відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Завдання вивчення дисципліни полягає у набутті здобувачами вищої освіти знань, умінь і компетентностей ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

теоретичні:

- знати основний зміст нормативно-правових і законодавчих актів з охорони праці; гарантії прав працівників на охорону праці; правила охорони праці у навчально-виробничих майстернях; основи техніки безпеки; основи електробезпеки; вимоги пожежної безпеки до навчально-виховних закладів, фактори, які визначають безпеку життєдіяльності; основні принципи і засоби забезпечення життєдіяльності; заходи по захисту населення у повсякденних умовах і в умовах надзвичайних ситуаціях; основи ліквідування негативних наслідків надзвичайних ситуацій.

практичні:

- вміти визначати вимоги законодавчих актів з охорони праці в межах функціональних обов'язків; оцінювати відповідність санітарно-гігієнічних умов праці нормам для певних ситуацій; провести інструктаж на робочому місці з питань захисту від дії шкідливих факторів; надавати долікарську допомогу при електричних ударах та інших видах травм; оцінити безпечність технологічних процесів за певними чинниками; прогнозувати вплив зміни параметрів навколишнього середовища на життєдіяльність людини; визначати коло своїх обов'язків з питань виконання завдань професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до

несприятливих наслідків на об'єктах господарювання; оцінити середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства, провести моніторинг небезпечних ситуацій та обґрунтувати головні підходи та засоби збереження життя, здоров'я та захисту працівників в умовах загрози і виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій; забезпечити захист життєдіяльності у звичайних умовах і в умовах надзвичайних ситуацій.

3. Компетентності та програмні результати навчання за ОП.

Компетентності за ОП:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі біології при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування законів, теорій та методів біологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо з метою збереження природного навколишнього середовища.

ЗК 11. Здатність організовувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності та охорони праці.

ФК 6. Усвідомлення необхідності збереження біорізноманіття, охорони навколишнього середовища, раціонального природокористування.

ФК 11. Здатність відповідати за особисту та колективну безпеку й усвідомлювати необхідність обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

ФК 12. Здатність працювати з різними джерелами інформації, аналізувати, інтерпретувати, синтезувати, узагальнювати та використовувати її для навчання.

Програмні результати навчання за ОП:

ПРН 9. Дотримуватися положень біологічної етики, правил біологічної безпеки і біологічного захисту у процесі навчання та професійній діяльності.

ПРН25. Аналізувати механізми впливу небезпек на людину, визначати характер взаємодії організму з небезпеками середовища існування, враховуючи специфіку механізму дії вражаючих факторів.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Охорона праці та безпека життєдіяльності як категорії

Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Законодавча та нормативна база України про охорону праці та безпеку життєдіяльності

Основні терміни та визначення в галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Законодавча та нормативна база України про охорону праці та безпеку життєдіяльності.

Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці та БЖД.

Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.

Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів.

Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.

Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.

Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

Тема 2. Організація охорони праці в системі освіти України та на підприємстві

Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації.

Організація охорони праці в системі освіти України. Організація охорони праці під час позакласної та позашкільної діяльності.

Основні завдання, функції служби охорони праці. Громадський контроль за станом охорони праці в організації. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі.

Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.

Кабінети промислової безпеки та охорони праці, основні завдання та напрямки роботи кабінетів. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка. Стимулювання охорони праці.

Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для здобувачів вищої освіти.

Тема 3. Профілактика травматизму та професійних захворювань

Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві.

Причини нещасних випадків та професійних захворювань: організаційні, технічні, психофізіологічні. Розподіл травм за ступенем тяжкості.

Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві та під час навчально-виховного процесу. Спеціальне розслідування нещасних випадків. Звітність про нещасні випадки і аналіз причин, що призвели до них.

Заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням: організаційні, технічні, санітарно-виробничі, медико-профілактичні.

Змістовий модуль 2. Основи техніки безпеки, фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії

Тема 4. Основи фізіології та гігієни праці. Повітря робочої зони

Основи фізіології праці. Поняття гігієни праці та виробничої санітарії.

Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.

Метеорологічні умови робочої зони. Способи забезпечення нормальних метеорологічних умов на виробництві.

Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до навчальних закладів та підприємств.

Повітря робочої зони. Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища. Забруднення повітря виробничих приміщень. Дія газів і парів на організм людини.

Характеристика виробничого пилу та його дія на організм людини. Вентиляція. Класифікація видів вентиляції.

Тема 5. Освітлення робочих місць. Шум, вібрація, їх дія на організм людини

Освітлення робочих місць і виробничих приміщень, види освітлення. Кількісні та якісні показники освітлення. Основні світлотехнічні величини.

Природне освітлення, його значення як виробничого та фізіологічного чинника для працівників. Системи природного освітлення. Штучне освітлення. Робоче, аварійне, чергове,

евакуаційне та охоронне освітлення виробничих приміщень. Нормування штучного освітлення.

Шум, ультразвук, інфразвук, їх нормування та дія на організм. Методи та способи колективного та індивідуального захисту від шуму.

Вібрація, нормування, дія на організм. Види вібрації: транспортна, технологічна, транспортно-технологічна. Заходи та способи колективного та індивідуального захисту від вібрації.

Тема 6. Електромагнітні та іонізуючі випромінювання

Електромагнітне випромінювання. Спектр електромагнітних випромінювань. Електромагнітні поля та випромінювання радіочастотного діапазону, нормування, дія на організм та засоби захисту. Гранично допустимі напруженості полів.

Випромінювання оптичного діапазону. Інфрачервоні випромінювання, нормування, дія на організм. Ультрафіолетове випромінювання, нормування, дія на організм. Лазерні випромінювання, їх класифікація, засоби та способи захисту.

Іонізуюче випромінювання нормування, дія на організм людини. Корпускулярні та фотонні іонізуючі випромінювання. Джерела іонізуючих випромінювань. Дози іонізуючого випромінювання. Методи та засоби захисту від іонізуючого випромінювання.

Тема 7. Електробезпека

Дія електричного струму на організм людини.

Види ураження людини електричним струмом. Електричні травми. Електричний опір людини.

Основні чинники, що впливають на наслідки ураження людини електричним струмом.

Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження людини електричним струмом.

Умови ураження людини електричним струмом. Ураження електричним струмом при дотику або наближенні до струмоведучих частин і при дотику до неструмоведучих металевих елементів електроустановок, які опинились під напругою. Напруга кроку та дотику.

Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи. Захист людини від ураження в аварійних режимах: захисне заземлення, занулення, захисне вимкнення.

Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Тема 8. Основи пожежної безпеки

Основні нормативно-правові акти з пожежної безпеки. Аналіз пожеж на Україні.

Комплекс заходів і засобів щодо забезпечення пожежної безпеки об'єкта: система запобігання пожежі, система протипожежного захисту, система організаційно-технічних заходів.

Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Різновидності горіння.

Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон.

Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Способи гасіння пожеж: фізичний, хімічний. Засоби пожежогасіння.

Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.

Вивчення питань пожежної безпеки працівниками.

Змістовий модуль 3. Небезпечні та шкідливі фактори середовища мешкання людини

Тема 9. Категорійно-понятійний апарат з БЖД

Модель життєдіяльності людини. Основні поняття та визначення у безпеці життєдіяльності.

Аксіоми безпеки життєдіяльності.

Методологічні основи безпеки життєдіяльності.

Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек. Види небезпек.

Класифікація надзвичайних ситуацій.

Ризик як кількісна оцінка небезпек. Класифікація ризику. Методи визначення ризику.

Тема 10. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки

Класифікація стихійних лих та заходи зниження їх наслідків.

Абіотичні небезпеки, заходи та засоби захисту.

Небезпечні геологічні процеси і явища: землетрус, карст, осідання ґрунтів, зсув, обвал, ерозія ґрунту.

Небезпечні метеорологічні явища: сильній вітер, ураган, смерч, шквал, зливи, сильна спека, мороз, снігопад, град, ожеледь.

Небезпечні гідрологічні процеси і явища: підтоплення, затоплення повеневими або паводковими водами, талими водами та в поєднанні з підняттям ґрунтових вод, підтоплення внаслідок затору льоду, вітрові нагони.

Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа).

Біотичні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії.

Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб. Інфекційні захворювання тварин і рослин.

Тема 11. Техногенні небезпеки та їхні наслідки

Аварії, катастрофи та їхні наслідки. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу.

Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки: аварії з витоком сильнодіючих отруйних речовин, аварії з викидом радіоактивних речовин; аварії на транспорті; пожежі та вибухи. Вимоги до транспортування небезпечних речовин.

Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами.

Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму. Ознаки радіаційного ураження. Гостре опромінення. Хронічне опромінення.

Класифікація небезпечних хімічних речовин.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л.		п.	лаб.	інд.	с.р.	л.		п.	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Охорона праці та БЖД як категорії												
Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці та БЖД	8	2	2			4	10	1	1			8
Тема 2. Організація охорони праці в системі освіти України та на підприємстві	8	2	2			4	8	0,5	0,5			7
Тема 3. Профілактика травматизму та професійних захворювань	10	2	4			4	8,5		0,5			8
Разом за змістовим модулем 1	26	6	8			12	26,5	1,5	2			23
Змістовий модуль 2. Основи техніки безпеки, фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії												

Тема 4. Основи фізіології та гігієни праці. Повітря робочої зони	6		2			4	9	0,5	0,5			8
Тема 5. Освітлення робочих місць. Шум, вібрація, їх дія на організм людини	8		4			4	6	0,5	0,5			5
Тема 6. Електромагнітні та іонізуючі випромінювання	8		4			4	4,5		0,5			4
Тема 7. Електробезпека	10	2	4			4	9	0,5	0,5			8
Тема 8. Основи пожежної безпеки	10	2	4			4	9	0,5	0,5			8
Разом за змістовим модулем 2	42	4	18			20	37,5	2	2,5			33
Змістовий модуль 3. Небезпечні та шкідливі фактори середовища мешкання людини												
Тема 9. Категорійно-понятійний апарат з БЖД	8	2	2			4	9	0,5	0,5			8
Тема 10. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	8	2	2			4	8,5		0,5			8
Тема 11. Техногенні небезпеки та їхні наслідки	6		2			4	8,5		0,5			8
Разом за змістовим модулем 3	22	4	6			12	26	0,5	1,5			24
Усього годин	90	14	32			44	90	4	6			80

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Правові та організаційні основи охорони праці та безпеки життєдіяльності. Законодавча та нормативна база України з охорони праці та безпеки життєдіяльності.	4	1
2.	Організація охорони праці в системі освіти України та на підприємстві.	4	0,5
3.	Профілактика травматизму та професійних захворювань.	4	0,5
4.	Основи фізіології та гігієни праці. Повітря робочої зони.	4	0,5
5.	Освітлення робочих місць. Шум, вібрація, їх дія на організм людини.	4	0,5
6.	Електромагнітні та іонізуючі випромінювання.	2	0,5
7.	Електробезпека.	2	0,5
8.	Основи пожежної безпеки.	2	1
9.	Категорійно-понятійний апарат з БЖД.	2	1
10.	Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	2	1
11.	Техногенні небезпеки та їхні наслідки.	2	1
	Усього годин	32	8

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.	4	5
2.	Стандарти в галузі охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Міждержавні стандарти ССБП. Національні стандарти України з охорони праці. Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці.	4	4
3.	Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.	4	6
4.	Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.	4	6
5.	Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.	4	6
6.	Сигнальні кольори, сигналізація, знаки безпеки та їх застосування.	2	3
7.	Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення виробничих і допоміжних приміщень. Санітарно-захисні зони підприємств. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень. Енерго- та водопостачання, каналізація, транспортні комунікації.	4	6
8.	Протипожежні вимоги до будинків і споруд.	4	5
9.	Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.	2	4
10.	Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.	4	7
11.	Загальний аналіз ризику і проблем безпеки складних систем, які охоплюють людину, об'єкти техносфери та природне середовище. Індивідуальний та груповий ризик. Концепція прийнятності ризику.	2	8
12.	Методичні підходи до визначення ризику. Статистичний метод. Метод аналогій. Експертні методи оцінювання ризиків. Застосування у розрахунках ризику імовірнісних структурно-логічних моделей.	2	7
13.	Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у НС, процеси її функціонування і розвитку, регламентацію режимів запобігання і ліквідації НС.	2	6
14.	Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах. Сутність і особливості оперативного управління за умов виникнення НС.	2	6
Усього годин		44	80

8. Методи навчання

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються як традиційні, так і інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу. Це такі методи, як:

- словесний метод (лекція, евристична бесіда);
- пояснювально-ілюстративний з використанням лекційних курсів у мультимедійному супроводі;
- практичний метод (практичні заняття);
- частково-пошуковий (проведення вимірювань та спостережень);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, складання реферату);
- інтерактивний метод (робота в малих групах);
- методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

9. Методи контролю

1. Змістовий модульний контроль (ЗМК);
2. Поточне та тестове оцінювання під час практичних занять;
3. Підсумковий тестовий контроль знань здобувачів вищої освіти за допомогою програми дистанційного навчання «Moodl».

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Рівень	Характеристика відповідей здобувача вищої освіти на питання теоретичного матеріалу	Кількісна характеристика рівня
Незадовільний	Здобувач вищої освіти дає відповідь, яка не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Фрагментами відтворює незначну частину матеріалу, має поверхневі уявлення про об'єкт вивчення елементарно висловлює думку без логічної послідовності.	2 бали
Задовільний	Володіння навчальним матеріалом на репродуктивному рівні. Може відтворити значну частину матеріалу, частково обґрунтувавши та проаналізувавши його, зробити висновки.	3 бали
Достатній	Знання здобувача вищої освіти є достатньо повними, вміє відтворювати вивчений матеріал, дає ґрунтовні відповіді на поставлені питання. Відповідь повна, логічна, обґрунтована але з деякими неточностями. Самостійно застосовує теоретичні знання для виконання навчальних завдань.	4 бали
Високий	Здобувач вищої освіти володіє глибокими, міцними знаннями які вміє узагальнювати, систематизувати. Аргументовано відповідає на поставлені запитання і здатний використовувати отримані знання в своїх відповідях. Виявляє творчість під час відтворення набутих теоретичних знань. Чітко формулює висновки з наведенням практичних прикладів стосовно теоретичного матеріалу.	5 балів

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						Змістовий модуль 3				Сума
T1	T2	T3	МК1	T4	T5	6	T7	T8	МК2	T9	T10	T11	МК3	100
5	5	5	10	5	5	5	5	5	10	10	10	10	10	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
69–74	D	задовільно	
60–68	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Рекомендована література

Основна

1. Безпека життєдіяльності / За ред. В. Г. Цапка. Київ : Знання, 2008. 397 с.
2. Васильчук М.В. Збірник нормативних документів з безпеки життєдіяльності. Київ: Основа, 2004. - 880 с.
3. Желібо Є П., Заверуха Н. М., Зацарний В, В. Безпека життєдіяльності / За ред. Є П. Желібо. К.: Каравела, 2010. 328 с.
4. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2009. 540 с.
5. Нагайчук, О.В. Основи охорони праці : навч. - метод. посібник. Умань: ФОП Жовтий О. О. 2017. 138 с.
6. Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності: навч.-метод. посібник / Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини; уклад. Нагайчук О. В. Умань : Візаві, 2019. 310 с.
7. Піскунова Л.Е. Безпека життєдіяльності. Київ : Академія, 2012. 222 с.
8. Ткачук К.Н., Зацарний В.В., Зеркалов Д.В. та ін. Основи охорони праці: підручник. Київ: Основа, 2014. 456 с.

Допоміжна

1. Безпека життєдіяльності. Методичні вказівки до виконання практичних робіт: Міхеєв Ю.В., Землянська О.В. Київ: НТУУ «КПІ», 2016, 42 с.
2. Мохняк С.М., Дацько О.С., Козій О.І., Романів А.С., Петрук М.П., Скіра В.В., Васійчук В.О., Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Львів. Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2009. 264 с.
3. Нагайчук О. В. Охорона праці та безпека життєдіяльності: метод. реком. для самот. роботи студ. усіх спеціальн. денної та заочної форм навчання. Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. 29 с.
4. Нагайчук, О. В. Основи охорони праці [Електронний ресурс]: навчально-методичний посібник / О. В. Нагайчук; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини; [рец. А. П. Березовський, Т. Н. Азізов]; МОН України, Уманський ДПУ

імені Павла Тичини. Умань : Жовтий О. О., 2017. 1 електрон. опт. диск (DVD+R : табл., рис. Системні вимоги: ПК 486 або вище; Windows XP, Vista, Windows 7; 8 Мб ОЗУ; Ємність 4.7 гігабайти. Швидкості запису від 1x (1.32 Мб / сек) до 16x (21.12 Мб / сек). Назва з контейнера. Бібліогр.: с. 137.

5. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. Львів: «Тріада плюс», 2011. 436 с.

6. Полярус О.В., Подольська Є. А., Мінка С.В. Основи охорони праці та екологічна безпека. Довідник. Вид-во НУА, 2013. 432 с.

7. Термінологічний словник-довідник з охорони праці та безпеки життєдіяльності: для студентів всіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. Нагайчук О. В. Умань : Візаві, 2020. 124 с.

8. Ткачук К.Н., Калда Г.С., Каштанов С.Ф., Полукаров О.І. та ін. Психологія праці та її безпеки: Навчальний посібник. Хмельницький: 2011. 135 с.

9. Ткачук К.Н., Мольчак Я.О., Каштанов С.Ф., Полукаров О.І. та ін. Управління охороною праці: Навчальний посібник. Луцьк: 2012. 287 с.

Основні законодавчі та нормативно-правові акти:

1. Державний реєстр міжгалузевих і галузевих нормативних актів про охорону праці (Реєстр ДНАОП). - К.: Держнагляд охорони праці; Основа, 1995. 223 с.
2. ДСТУ ОHSAS 18001:2010 Системи управління гігієною та безпекою праці. Вимоги.
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII (поточна редакція – 05.10.2016) – zakon5.rada.gov.ua.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X (поточна редакція – 27.07.2016) – zakon3.rada.gov.ua.
5. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI (поточна редакція – 05.10.2016) – zakon2.rada.gov.ua.
6. Конвенція про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці № 187: Міжнародний документ від 15.06.2006 № 187 – zakon5.rada.gov.ua. 12
7. Конституція України. Основний закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (поточна редакція – 30.09.2016) – zakon4.rada.gov.ua.
8. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.
9. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII (поточна редакція – 01.01.2016) – zakon5.rada.gov.ua.
10. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 16 січня 2013 року № 20/2013 – zakon5.rada.gov.ua.
11. Порядок класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 № 368 (поточна редакція – 29.05.2013) – zakon3.rada.gov.ua.
12. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII (поточна редакція – 28.12.2015) – zakon5.rada.gov.ua.
13. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV (поточна редакція – 01.01.2017) – zakon0.rada.gov.ua.
14. Про затвердження Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 роки: Закон України від 04.04.2013 (поточна редакція – 01.01.2015) – zakon2.rada.gov.ua.
15. Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 444 – zakon3.rada.gov.ua.
16. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. № 15/98-ВР (поточна редакція – 29.09.2013) – К., 1998.

17. Про заходи безпеки на можливі ризики виникнення надзвичайних ситуацій, терористичних актів, диверсій, мінування: Лист Міністерства освіти і науки України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 05.02.2015 р. № 1/9-55/02-1645/12 – document.ua.
18. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 № 3356-XII (поточна редакція – 01.01.2015) – zakon2.rada.gov.ua.
19. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV (поточна редакція – 07.08.2015) – zakon5.rada.gov.ua.
20. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV (поточна редакція – 07.08.2015) – zakon5.rada.gov.ua.
21. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V (поточна редакція – 01.01.2017) – zakon0.rada.gov.ua.
22. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII (поточна редакція – 01.01.2016) – zakon2.rada.gov.ua.
23. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII (поточна редакція – 05.04.2015) – zakon5.rada.gov.ua.
24. Про пожежну безпеку: Закон України від 17.12.1993 № 3745-XII (поточна редакція – 01.07.2013) – zakon5.rada.gov.ua.
25. Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.1992 № 442 - <http://zakon3.rada.gov.ua>.
26. Реєстр нормативно-правових актів з охорони праці (НПАОП).

13. Інформаційні ресурси

1. <http://www.mns.gov.ua> Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
2. <http://www.mon.gov.ua> Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.
3. <http://www.fssu.gov.ua> Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.